

El portal del Romeu

Des de fa unes setmanes, s'estan restaurant els relleus de Sant Jaume i Sant Cristòfol al portal del Romeu amb material petripolicromat. Els actuals són originaris del 1756, per reposar-ne uns d'anteriors, del 1385. En la darrera restauració del 1963, s'hi va introduir un mural ceràmic que també serà restaurat. Els treballs són possibles gràcies a la col·laboració entre l'Ajuntament de Tortosa, la Diputació de Tarragona i l'Escola d'Art.

Josep Bayarri Raga

En la primera Edat Mitjana, el nucli urbà de la ciutat de Tortosa era bastant més menut. Per la seua façana nord, s'acabava a Santa Anna, on avui comença el barri de Sant Jaume i Remolins. L'actual catedral estava encara per construir i les cases s'amuntegaven als caiens del castell de la Suda; la part plana, l'antic centre de la ciutat romana, a l'encreuament entre el *Cardo maximus* (actualment carrers de la Ciutat-Croera) i el *Decumanus* (avui Taules Velles-Doctor Ferran). Pel llevant i sud, s'acabava al barranc del Rastre (ara, ja cobert, és el carrer del Vall), amb una fondària que arribava al nivell del riu i feia la funció de fossar defensiu. El barranc limitava amb el peu de la muralla que hom suposa de temps dels romans, tot i que no se n'han trobat evidències, i que, amb reposicions diverses, fou la tanca de la ciutat durant més d'un mil·lenni i primers

anys després de la reconquesta de Ramon Berenguer IV el 1149. En el segle XIII, la ciutat va créixer cap al sud fins arribar a les noves muralles (que baixaven seguint el que avui és carrer de Teodoro González), però les muralles interiors van subsistir durant molts anys, i també el soc del barranc.

El barranc del Rastre, la Vall, abocava al riu –fet que és encara ben visible– i, aprofitant la seua embocadura, protegit del corrent principal de l'Ebre molt més impetuós que ara, hi havia el port fluvial (el paiolet), del qual sí que se'n van trobar restes ara fa vint anys. Per accedir a la ciutat pel sud hi havia, almenys, tres portes: la que després quedaria encastada al mur dels Reials Col·legis de Sant Jordi i Sant Maties; la del portal del Romeu, que és el tema que ens ocupa; i la més meridional, a l'inici del que seria el carrer de la Rosa, on, amb el temps, es bastiria un pont de pedra, que dona nom al lloc ("el pont de la pedra", en deia la gent).

Aquest pont subsisteix en molt bones condicions de conservació sota la coberta del Vall, millors condicions que el paviment que es va construir fa pocs anys i que es troba molt deteriorat, amb peces trencades, altres que es mouen i inicials roderes marcades per la circulació de vehicles.

El barranc del Rastre podia arribar a tindre un gran cabal en períodes de fortes pluges incontrolades. La darrera barrancada que es recorda, anomenada "de la Gafarrona" (perquè va causar la mort per ofegament d'una dona que portava aquest nom), fou l'any 1866 i el cabal va inundar el carrer de Montcada fins al de l'Àngel. A l'inici del carrer hi havia dos pilons de pedra amb una ranura per col·locar la tanca de gruixuts fustons que evités l'entrada de l'aigua al carrer que estava més baix; aquesta vegada, però, no va haver-hi temps. Per cert, un dels dos pilons encara subsisteix i la setmana passada vaig haver d'avisar perquè, amb les obres que s'hi

estan fent, estava amb perill de ser esquarterat.

Sembla que l'accés principal a Tortosa era pel portal del Romeu amb un pont de fusta per salvar el barranc. Des d'allí sortien els pelegrins que volien fer el camí fins a Compostel·la seguint la ruta de l'Ebre. El relleu de Sant Jaume estaria relacionat amb aquest motiu, encara que Cristòfol Despuig, en els *Col·loquis de la insigne ciutat de Tortosa* (1557), va assegurar, seguint la tradició castellana (i espanyola), que l'home natge al sant fou perquè va aparèixer,

com a altres llocs de la Península, sobre un cavall ajudant a salvar Tortosa d'un atac dels sarraïns poc després de la seua reconquesta: "*si non e vero e ben trovato*". Encara avui algú es deu posar neguitós de ressuscitar el sant mata moros "*Santiago y cierra España*".

L'altra imatge del portal, la de Sant Cristòfol, deu estar relacionada amb la protecció dels caminants que engegaven tan llarga ruta. Avui és el sant dels automobilistes, con ens recorda el Montepio de Conductors de Tortosa, que porta el seu nom. ■